

VỀ GIÁO DỤC ĐẠO ĐỨC, TRUYỀN THỐNG THEO TINH THẦN NGHỊ QUYẾT TRUNG ƯƠNG LẦN THỨ V (KHÓA VIII)

Ngày 16.7.1998, Ban chấp hành trung ương Đảng ta đã họp hội nghị lần thứ V và ra nghị quyết về "Xây dựng và phát triển nền văn hóa VN tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc". Để góp phần tìm hiểu Nghị quyết trung ương, chúng tôi xin nêu lên một số suy nghĩ xung quanh vấn đề giáo dục đạo đức, truyền thống trong nhà trường.

Từ Đại hội Đảng lần thứ VI (12.1986), Đảng ta chủ trương đổi mới toàn diện. Công cuộc đổi mới toàn diện đó mười hai năm qua đã mang lại những thành tựu đáng khích lệ cho đất nước, tuy nhiên công cuộc đổi mới cũng đòi hỏi chúng ta phải xây dựng và phát triển nền văn hóa VN tiên tiến, đậm đà bản

sắc dân tộc, xây dựng nền tảng tinh thần của dân tộc ta nhằm thực hiện thắng lợi mục tiêu "dân giàu, nước mạnh, xã hội công bằng, văn minh".

Tại Hội nghị lần thứ V, sau khi đánh giá đúng mức những thành tựu đạt được trong lĩnh vực văn hóa ở nước ta trong thời kỳ đổi mới, Ban chấp hành trung ương đã chỉ ra những mặt yếu kém trong nhận thức tư tưởng, trong đạo đức và lối sống: "...trước những biến động chính trị phức tạp trên thế giới, một số người dao động, hoài nghi về con đường XHCN...; phủ nhận lịch sử cách mạng VN...tệ sùng bái nước ngoài, coi thường những giá trị văn hóa dân tộc, chạy theo lối sống thực dụng...đang gây hại đến

thuần phong mỹ tục của dân tộc".

Trong lĩnh vực giáo dục đào tạo, nhiều biểu hiện tiêu cực xuất hiện làm cho xã hội lo lắng như sự suy "jái đạo lý trong quan hệ thầy trò, bè bạn, môi trường sư phạm xuống cấp, lối sống thiếu lý tưởng, hoài bão, ăn chơi...ở một bộ phận học sinh, sinh viên; việc coi nhẹ giáo dục đạo đức, thẩm mỹ và các bộ môn chính trị, khoa học xã hội và nhân văn.

Một trong những nguyên nhân dẫn đến mặt hạn chế trên trong giáo dục đào tạo là do chúng ta chưa coi trọng công tác giáo dục về tư tưởng, đạo đức và lối sống, trong hoạt động kinh tế chưa chú ý đến các yếu tố văn hóa, chưa tạo được phong trào

quần chúng mạnh mẽ tham gia phát triển văn hóa, xây dựng nếp sống văn minh, bảo vệ văn hóa dân tộc. Nhất là chưa coi trọng bồi dưỡng, giáo dục và phát huy khả năng của tuổi trẻ là lực lượng chính, là đối tượng chủ yếu của hoạt động văn hóa.

Trường đại học kinh tế TP.HCM cũng không nằm ngoài tình hình chung của cả nước. Một số năm qua trường đã làm được nhiều việc nhằm phát huy truyền thống, tư tưởng đạo đức cho học sinh, nhất là trong việc giữ kỷ cương học đường. Tuy nhiên nhìn nhận lại trong khi tập trung vào nhiệm vụ truyền đạt kiến thức, có lúc chúng ta còn có những biểu hiện buông lỏng, né tránh công tác giáo dục truyền thống, đạo đức - một mảng công tác rất quan trọng để góp phần xây dựng và phát triển nền văn hóa VN tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc. Trong khuôn khổ của một bài viết ngắn, chúng tôi xin kiến nghị một số biện pháp để khắc phục tình trạng trên.

Trước hết, nhiều năm qua hưởng ứng chủ trương đền ơn đáp nghĩa, uống nước nhớ nguồn, trường ta đã xây dựng được một số căn nhà tình nghĩa, phụng dưỡng các bà mẹ VN anh hùng, tổ chức cho học sinh về nguồn...Những công việc đó đã ít nhiều củng cố truyền thống trong học sinh. Tuy nhiên, theo chúng tôi là phải tác động nhiều chiều đến học sinh từ đoàn thể, chính quyền, sinh hoạt cộng đồng, đến cả những giờ nghe giảng trên lớp. Chúng ta không thể chỉ làm công tác này theo chiến dịch, theo đợt phát động mà phải làm thường xuyên, có sự phối hợp đồng bộ giữa nhiều bộ phận, chức năng trong trường. Nếu chỉ làm công tác giáo dục truyền thống theo mùa thì truyền thống chưa kịp đọng lại ở học sinh lại đã phai đi. Là một trường đại học có quy mô lớn ở phía nam và cả nước, mỗi năm trường ta cung cấp cho xã hội hàng ngàn cử nhân kinh tế, nhưng

chúng ta lại chưa có một phòng truyền thống tương xứng với sự đóng góp cho xã hội. Thiết nghĩ, chỉ cần những hình ảnh trưng bày có tính chất tuần tự theo thời gian, lớp học sinh mới nhận biết được đóng góp của lớp học sinh cũ, tự hào về lớp đàn anh, nguyên nơi gương các lớp đi trước thì đã là một thành công lớn cho lĩnh vực giáo dục truyền thống rồi. Mong rằng đó là một hiến kế nhỏ cho công việc "ôn cố" để "tri tân".

Một trong những nhiệm vụ cụ thể để xây dựng nền văn hóa VN tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc theo tinh thần Nghị quyết trung ương lần thứ V (khóa VIII) là: xây dựng con người VN trong giai đoạn mới với những đức tính cao đẹp. Do đó giáo dục đạo đức, truyền thống trong nhà trường hiện nay giữ vị trí quan trọng và cũng đang là một yêu cầu cấp thiết đề ra cho nhà trường và xã hội, nếu buông lỏng và xem nhẹ giáo dục đạo đức, truyền thống sẽ phải trả giá đắt. Kinh nghiệm trong những năm đất nước có chiến tranh cho thấy: nhờ coi trọng giáo dục đạo đức, truyền thống mà dân tộc ta đã đánh thắng giặc Mỹ, thống nhất tổ quốc.

Hiện nay để nâng cao giáo dục đạo đức, truyền thống thiết nghĩ phải lập lại kỷ cương trong nhà trường. Lập lại kỷ cương trong nhà trường để bồi dưỡng cả "đức" và "tài" từ nhà trường là điều cần thiết cho xã hội ta để hòa nhập vào thế giới. Để đạt được điều đó, hiện nay phải làm cho "thầy ra thầy", bởi có nhiều nhà nghiên cứu cho rằng: sau chiến tranh do việc buông lỏng kỷ luật, phát huy dân chủ hình thức đã tạo ra sự tuột dốc về đạo đức của người dạy học, vì thế gây nên sự hụt hẫng cả về "tài" và "đức" trong giáo dục. Làm cho "thầy ra thầy" sẽ tác động kéo theo sự chuyển biến ở "trò". Do đó, yêu cầu ở người thầy phải được chú trọng, người thầy mẫu mực về đạo đức, tác phong, giữ nghiêm kỷ

cương giảng dạy, học sâu hiểu rộng, tri thức uyên thâm sẽ thuyết phục được "trò". Phương ngôn VN ta có câu: "mưa dầm thấm lâu", kiên trì từ phía người thầy trong giáo dục sẽ tác động đến "trò" rất lớn. Đành rằng giáo dục phải từ nhiều phía, nhưng sự buông lỏng, hời hợt của người "thầy" khi đứng lớp sẽ dẫn đến những hiện tượng xem thường kỷ cương, xói mòn nề nếp ở "trò".

Một khía cạnh khác cũng cần đề cập đến trong giai đoạn hiện nay để lập lại kỷ cương trong nhà trường đó là vấn đề thi cử. Thực tế đã cho thấy không giữ nghiêm kỷ cương trong thi cử sẽ dẫn đến sự mất công bằng trong đánh giá kết quả, nhưng mặt khác còn dẫn đến hiện tượng học sinh xem thường học tập ở trên lớp, thậm chí không cần đến lớp. Một số năm qua ở trường ta, một số giáo viên đã có những cải tiến ở một số môn học để hạn chế bớt tiêu cực ở học sinh trong thi cử, tuy nhiên kết quả chưa được như mong muốn. Cải tiến cách thi hết môn, làm cho học sinh quan tâm hơn đến môn học nhằm lập lại kỷ cương học đường là điều cần được quan tâm, nếu kéo dài tình trạng thi như hiện nay thì sẽ tiếp tục xuống cấp kỷ cương trong học tập. Điều này liên quan

đến từng người thầy khi đứng lớp và ra đề thi, làm sao để học sinh "chịu học" hơn. Sự "chịu học" này sẽ làm cho học sinh tự rèn luyện mình, sự khổ học của học sinh sẽ giúp ích cho xã hội mà trước hết là khôi phục lại kỷ cương trong trường học.

Chúng ta đều biết rằng, trong giáo dục không chỉ tính đến vai trò người thầy, mà một vấn đề quan trọng khác là giáo dục phải làm cho "trò ra trò". Tình trạng giáo dục từ những năm sau giải phóng đến trước đổi mới, do tác động của kinh tế - xã hội đã sa sút về đạo đức người học, hiện tượng học sinh xem thường kỷ luật học tập xuất hiện nhiều. Hiện nay việc lập kỷ cương ở học sinh là vấn đề khá phức tạp, bởi học sinh bậc đại học ngày nay ít nhiều ảnh hưởng nền giáo dục trong thời bao cấp. Do vậy, việc kết hợp giữa "đức trị" và "pháp trị" là cần thiết, không chỉ là khuyến bảo mà cần phải răn dạy, người thầy phải làm gương về kỷ cương để học sinh noi theo. Đồng thời với biện pháp thuyết phục để uốn nắn, nâng cao tính tự tu ở học sinh, nhà trường nên có những quy chế cứng rắn để đưa dẫn học sinh vào kỷ cương, xóa bỏ dần tính tự do tùy tiện ở học sinh. Nhà trường cũng nên tìm ra những biện pháp hữu hiệu để thực hiện

ở mức độ nhất định sự liên kết giữa nhà trường - gia đình - xã hội, nhằm tác động từ nhiều phía đến học sinh. Đẩy mạnh các sinh hoạt đoàn thể, gắn học sinh vào tổ chức, thông qua các hình thức để nâng cao trách nhiệm của học sinh trong học tập. Chúng tôi nghĩ rằng buông lỏng một khâu nào đó trong dây chuyền: nhà trường - gia đình - xã hội sẽ tạo kẽ hở dẫn đến sự suy đồi đạo đức ở thế hệ trẻ. Trong nhà trường, thiết nghĩ mỗi thầy giáo, cô giáo biết kết hợp giữa tình cảm, trí tuệ với quy chế sẽ thuyết phục học sinh hơn là chỉ dùng một mặt truyền thụ kiến thức. Hiện nay, xã hội ta đang cần những con người tài năng nhưng phải có đạo đức, xây dựng nền văn hóa VN tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc không chỉ yêu cầu có "tài" mà cần có cả "đức".

Vấn đề khôi phục lại kỷ cương trong nhà trường, lập lại đạo lý "tiên học lễ, hậu học văn" là góp phần vào giáo dục đào tạo truyền thống, đây là điều cần thiết cho xã hội và cũng là vấn đề đang được các nhà giáo dục quan tâm.

Nghị quyết hội nghị Ban chấp hành trung ương lần thứ V đã chỉ rõ "bản sắc dân tộc bao gồm những tinh hoa của cộng đồng dân tộc VN được vun đắp nên qua lịch sử hàng nghìn năm đấu tranh dựng nước và giữ nước. Đó là lòng yêu nước nồng nàn, ý chí tự cường dân tộc, tinh thần đoàn kết, ý thức cộng đồng gắn kết cá nhân - gia đình - làng xã - tổ quốc; lòng nhân ái, khoan dung, trọng nghĩa tình đạo lý, đức tính can củ, sáng tạo trong lao động, sự tinh tế trong ứng xử, tính giản dị trong lối sống"...thiết tưởng coi trọng việc giáo dục đạo đức, truyền thống trong nhà trường hiện nay chính là nhằm vun đắp cho bản sắc dân tộc. Với tầm nhìn hạn hẹp của một giáo viên, chúng tôi mạnh dạn góp một số suy nghĩ nhỏ để bạn đọc tham khảo ■

